

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
державної установи «Чернівецький слідчий ізолятор»
26 вересня 2024 року

Чернівці, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 26 вересня 2024 року групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Чернівецький слідчий ізолятор» (далі – СІЗО, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Ісопенко Ірина Юльєнівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Чернівецькій області (керівник групи НПМ);

Пітей-Маляр Аліна Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботи регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лупу Аріна Віталіївна, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Установа знаходиться за адресою: 58000, Україна, Чернівецька область, місто Чернівці, площа Соборна, будинок, 6.

Начальник установи – Сушинський Олександр Дмитрович.

Планове наповнення установи – 522 особи.

У день відвідування в СІЗО утримувалося 232 особи, з них:

ув'язнених – 162 осіб;

засуджених – 70 осіб, з них:

засуджені, які чекають вступу вироку в законну силу – 38 осіб;

засуджених до довічного позбавлення волі – 10 осіб;

засуджені, які підлягають вивозу до установ виконання покарань – 12;

засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування установи – 10 осіб.

У ході відвідування установи представникам групи НПМ надано можливість безперешкодного доступу до усіх приміщень, будівель та споруд, розташованих на території установи.

Групою НПМ проведено опитування 40 засуджених/ув'язнених, які перебували в установі. До представників групи НПМ надійшли скарги щодо випадків психологічного тиску, словесного знуцання з боку окремих працівників установи, а також щодо невчасного надання медичної допомоги особам, які утримуються в установі.

Крім того, групою НПМ проведено прийом засуджених (ув'язнених) під час якого надано роз'яснення вимог чинного законодавства та проведено консультування щодо вирішення питань, пов'язаних з процесом відбування покарання, а також отримано скарги на медичне забезпечення.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснено 11 та 13 березня 2024, за результатами якого представниками групи НПМ встановлено:

порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;
порушення права на гідні умови тримання;
порушення права засуджених на життя;
порушення права на інформацію;
інші порушення.

Слід зазначити, що керівництвом установи організовано усунення порушень та недоліків, які попередньо зазначалися, зокрема:

камера № 27, де утримувалися двоє ув'язнених, які відносяться до вразливої категорії не використовується за призначенням, заплановано проведення ремонтних робіт;

прогулянкові дворики обладнано навісом від атмосферних опадів (фото 1);

проведено ремонтні роботи для приведення та підтримання у належному стані окремих приміщень СІЗО, а саме: окремих камер для засуджених (ув'язнених); приміщень гуртожитку для засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування (далі – гуртожиток) (фото 2); приміщень лазне-прального комплексу (далі – ЛПК);

встановлено камери відеоспостереження (фото 3).

в установі ведуться: Книга чергувань по збірному відділенню, Журнал обліку продуктів харчування, що видається ув'язненим та засудженим, які відправляються за межі СІЗО, Журнал дезінфекції (дезінсекції) одягу та постільних речей в дезінфекційних камерах установи, Книга обліку прийняття (видачі) білизни та використання мийних засобів, Журнал обліку проведення тілесних оглядів у лазні установи, Книга обліку відвідування лазні;

проведено ремонтні роботи у лазне-пральному комплексі (фото 4);

складено графік спортивних занять у спортивній залі для неповнолітніх;

покращено освітлення у навчальному класі;

лазне-пральний комплекс забезпечено аптечкою;

укомплектовано пожежний щит (фото 5);

закріплено відповідальну особу за утримання вогнезахисного покриву та проведено комісійне обстеження;

забезпечено контроль за дотриманням неповнолітніми правил гігієни та санітарії.

Разом з тим окремі порушення та недоліки продовжують мати місце.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Відповідно до вимог Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення), у камерах відсутні необхідні меблі, а саме: шафа особиста металева, бак для питної води ємністю 15 л з водорозбірним краном (у деяких кімнатах бак був ємністю 10 л), кришкою,

кухлем і тазом, осушувач рушників (у камерах загальних для жінок) (фото 6), підставка під телевізор (фото 7).

Вищевикладені недоліки свідчать про порушення прав засуджених та осіб, узятих під варту, на гідні умови тримання.

2. Згідно додатку Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат має складати 150 люкс.

Групою НППМ під час моніторингового візиту встановлено, що у приміщенні для перебування осіб збірного відділення відсутнє природне освітлення, чим порушується право засуджених (ув'язнених) на гідні умови тримання.

3. Під час перевірки стану обладнання приміщень збірного відділення установи встановлено численні порушення вимог Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норма забезпечення), що порушують права осіб, узятих під варту, на гідні умови тримання.

Так, в приміщеннях збірного відділення відсутні: кімната для оформлення документів; фотолабораторія; кабінет лікаря; процедурна; кімната для зберігання обмінного фонду постільних речей і речового майна; комора для тимчасового зберігання брудних постільних речей і речового майна; перукарня; приміщення для роздягання; приймальня дезінфекційної камери; душова; приміщення для одягання; склад для зберігання особистих речей; камера карантину; камера для хворих (камера-ізолятор); кімната для роздачі їжі, зберігання продуктів харчування і миття столового посуду.

Відсутність необхідних приміщень порушує умови тримання ув'язнених, а також може призвести до порушення санітарно-гігієнічних норм через невідповідні умови зберігання харчових продуктів та особистих речей ув'язнених тощо.

Крім того, умови тримання у приміщеннях збірного відділення також не відповідають вимогам пункту 18.1. Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП). Так, у приміщеннях збірного відділення відсутні система водопостачання та водовідведення, а також ув'язнені не мають доступу до належного природного освітлення.

4. Представниками групи НППМ зафіксовано незадовільний стан даху режимного корпусу, що експлуатується вже понад 200 років, а також його конструктивних елементів. У ході спілкування з керівництвом установи встановлено, що основною проблемою в установі залишається незадовільний стан водостічної системи та даху режимного корпусу, внаслідок чого спостерігається затікання стін, руйнування кровляної системи даху, стін і ураження їх грибокком.

5. Під час вивчення стану обладнання лазне-прального комплексу (далі – ЛПК) встановлено порушення вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про організацію лазне-прального

обслуговування), що порушують права засуджених та ув'язнених на гідні умови тримання.

Так, в ЛПК відсутні приміщення, передбачені Положенням про організацію лазне-прального обслуговування, а саме: приміщення дезобробки; приміщення для тимчасового зберігання речей після дезобробки; приміщення для видачі чистої білизни; кімната персоналу пральні; санвузол з умивальником. Окрім того, на стадії ремонту перебувають приймальня дезінфекційної камери та приміщення для приймання брудної білизни.

Відсутність вищезазначеного переліку приміщень ЛПК може призвести до погіршення якості лазне-пральних послуг, які надаються засудженим та особам, узятим під варту, в установі тощо.

6. Представниками групи НПМ зафіксовано звернення від осіб, які утримуються в умовах СІЗО про випадки психологічного тиску та словесного знущання з боку окремих працівників установи, а також про неналежне та невчасне реагування про надання медичної допомоги. Такі дії можуть свідчити про жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність поводження, що є порушенням статті 5 Загальної декларації прав людини та суперечить статті 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Відповідно до даної статті «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

7. У порушення вимог правила 22.5 ЄПП та Норм забезпечення, не усі спальні приміщення гуртожитку для засуджених, залишених для робіт з господарського обслуговування та приміщення для одягання лазні забезпечені баками для питної води ємністю 15 л з водорозбірним краном, а тільки ємністю 10 л, а також кришкою, кухлем і тазом.

У зв'язку з цим, засуджені (ув'язнені) змушені вживати воду з централізованого водогону установи, що порушує їх право на доступ до питної чистої води.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

8. Під час відвідування установи виявлено порушення вимог Кодексу цивільного захисту України, у частині вирішення питання щодо укриття, оскільки попри наявність укриття для захисту засуджених в особливий період, засуджені та ув'язнені продовжують залишатися у своїх камерах під час сигналу «Повітряна тривога».

Таким чином, засуджені та ув'язнені установи піддаються ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними (фото 8).

Порушення права на інформацію (стаття 34 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про інформацію»).

9. У порушення вимог пункту 2 глави 3 розділу VIII ПВР СІЗО та Норм забезпечення в установі відсутній клуб. Таким чином, може порушуватися порядок організації дозвілля ув'язнених та засуджених в установі.

Порушення права на підтримання контактів із зовнішнім світом (пункт 36 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, стаття 8 Кримінально-виконавчого кодексу України).

10. Згідно з підпунктом 9 пункту 3 розділу VII ПВР СІЗО, ув'язнені та засуджені мають класти кореспонденцію у незапечатаному вигляді у поштові скриньки, які повинні бути встановлені перед прогулянковими двориками та на території відділення, де перебувають засуджені, залишені для господарського обслуговування. Кореспонденцію з цих скриньок щодня вилучає персонал СІЗО.

Однак, під час відвідування установи виявлено, що такі поштові скриньки відсутні на території всього закладу, зокрема перед прогулянковими двориками.

Це також суперечить правилу 24.1 ЄПП, яке вимагає надавати ув'язненим можливість максимально часто спілкуватися зі своїми родинами, іншими особами та зовнішніми організаціями через пошту, телефон або інші засоби зв'язку.

11. У порушення вимог пункту 2 глави 3 розділу VIII ПВР СІЗО камери, жилі приміщення, бібліотека, кімната для виховної роботи, палати медичної частини (лікарняного закладу) та карцери СІЗО не радіофіковані.

Разом з тим, у порушення вимог правила 24.10. ЄПП засуджені та ув'язнені таким чином не мають можливості регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державній установі «Чернівецький слідчий ізолятор»:

1. завершити ремонтні роботи у прогулянковому дворику № 2 режимного корпусу;
2. забезпечити належний рівень природного і штучного освітлення у приміщеннях установи для перебування осіб збірного відділення;
3. вжити заходів для невідкладного проведення ремонту даху будівлі режимного корпусу установи з метою запобігання доведення її до руйнування та інших приміщень установи з метою приведення умов утримання засуджених та ув'язнених до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів;
4. обладнати приміщення лазне-прального комплексу установи у відповідності до вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування;
5. обладнати приміщення збірного відділення установи у відповідності до вимог Норм забезпечення та міжнародних стандартів;

6. вжити заходів щодо створення належних умов для реалізації права засуджених та ув'язнених на контакти із зовнішнім світом;
7. вжити заходів щодо додержання права утримуваних осіб на листування;
8. вжити заходів щодо усунення виявлених порушень у частині забезпечення засудженим та ув'язненим можливості регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо;
9. забезпечити постійний доступ засуджених та ув'язнених до чистої питної води у відповідності до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів;
10. привести у відповідність до вимог чинного законодавства та міжнародних стандартів умови тримання засуджених та ув'язнених у камерних (спальних) приміщеннях установи;
11. вжити заходів щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини;
12. провести роз'яснювальну роботу з працівниками установи та вжити заходів щодо припинення некоректних висловлювань щодо засуджених та ув'язнених що принижують їх честь та гідність;
13. вжити заходів щодо виконання загальних вимог, які направлені на збереження життя і здоров'я засуджених (ув'язнених) під час оголошення сигналу «Повітряної тривоги».

До звіту додаються: Фотофіксація на 2-х арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з
прав людини у Чернівецькій області**

Ірина ІСОПЕНКО

Фотофіксація

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

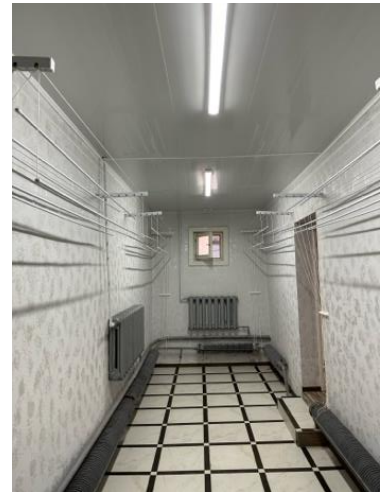

Фото 5

Фото 6

Φοτο 7

Φοτο 8

